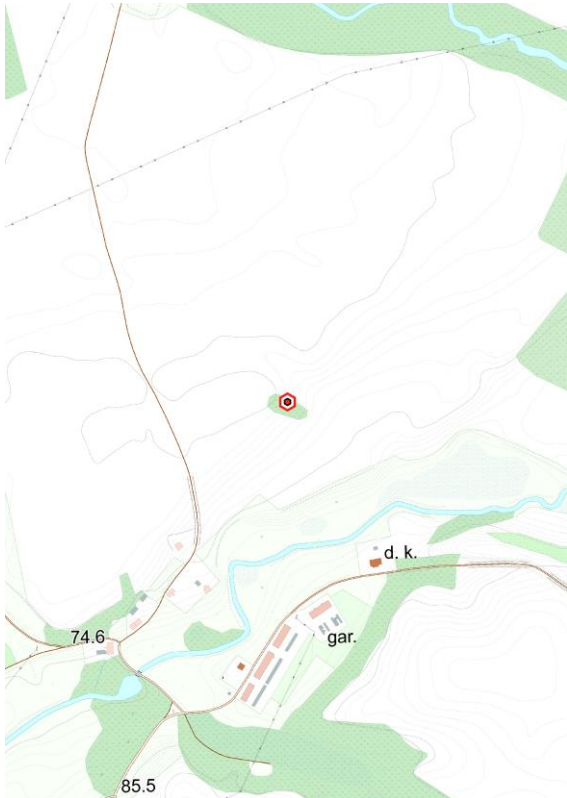

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość	
1. Nazwa		2. Czas powstania		KRACZKI	
CMENTARZ EWANGELICKI		XIX w.			
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				4. Adres	
 widok w kierunku północno-zachodnim widok w kierunku południowo-zachodnim				ulica i nr: -	
				nr działki: 48	
				współrzędne: 53.179205, 17.367447	
				5. Przynależność administracyjna	
				województwo kujawsko-pomorskie	
				powiat nakielski	
				gmina Sadki	
				6. Formy ochrony	
				Obiekt ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków	
				Obiekt ujęty w gminnej ewidencji zabytków Gminy Sadki, przyjętej zarządzeniem nr 55.2026 Wójta Gminy Sadki z dnia 7 września 2026 r.	
				 Gmina Sadki – fragment mapy lokalizacyjnej z zaznaczoną lokalizacją obiektu. Opracowanie własne w środowisku QGIS na podstawie usługi BDOT10K	

8. Historia, opis i wartości

Kraczki są miejscowością o genezie związanej z rozwojem gospodarki folwarcznej oraz przynależnością do większego kompleksu dóbr samostrzelskich. Układ przestrzenny miejscowości kształtował się w XIX w., w okresie przemian gospodarczych i osadniczych na terenach pozostających pod zaborem pruskim.

Istotnym świadectwem wielokulturowej i wielowyznaniowej przeszłości regionu są cmentarze ewangelickie, licznie występujące na terenie gminy Sadki. Powstawały one głównie w XIX w. i związane były z osadnictwem ludności wyznania ewangelickiego. Obecnie wiele z nich zachowało się w formie reliktovej, jako zadrzewione enklawy w krajobrazie rolniczym, z zatartym układem przestrzennym i nielicznymi lub nieczytelnymi elementami sepulkralnymi.

Cmentarz ewangelicki w Kraczkach zlokalizowany jest w północnej części miejscowości, w obrębie terenów rolnych. Jego obecność w krajobrazie czytelna jest przede wszystkim poprzez skupisko drzew i roślinności wysokiej, wyróżniające się na tle otwartych pól.

Obiekt powstał w XIX w. i obecnie zachowany jest w formie reliktovej. Historyczny układ przestrzenny cmentarza jest zatarty, a na terenie nie zachowały się czytelne nagrobki ani wyraźne elementy sepulkralne. Teren jest silnie zarośnięty roślinnością, co utrudnia identyfikację historycznych granic oraz struktury założenia.

Pomimo znacznego stopnia degradacji cmentarz stanowi istotny element krajobrazu kulturowego Kraczek oraz świadectwo wielowyznaniowej przeszłości miejscowości i regionu.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Stan zachowania cmentarza należy ocenić jako zły. Obiekt jest zaniedbany, a jego czytelność jako miejsca pochówku została w znacznym stopniu zatarta. Historyczny układ przestrzenny cmentarza jest nieczytelny, brak widocznych nagrobków lub innych wyraźnych elementów sepulkralnych, a teren porasta roślinność spontaniczna.

Zaleca się podjęcie działań zmierzających do rozpoznania, uporządkowania i zabezpieczenia terenu cmentarza. W pierwszej kolejności wskazane jest przeprowadzenie kwerendy archiwalnej oraz rozpoznania terenowego w celu potwierdzenia historycznego zasięgu cmentarza, przebiegu jego granic oraz ewentualnej lokalizacji zachowanych reliktovej nagrobków lub innych elementów sepulkralnych.

Wskazane jest oczyszczenie terenu z nadmiaru krzewów i samosiewów, przy zachowaniu drzew wysokich o wartości krajobrazowej oraz ostrożnym prowadzeniu prac, z poszanowaniem sepulkralnego charakteru miejsca. Zaleca się również wytyczenie i oznakowanie granic cmentarza, tak aby przywrócić jego czytelność w krajobrazie.

Warto rozważyć ustawienie tablicy informacyjnej przypominającej o dawnej funkcji, historii i wielowyznaniowym charakterze tego miejsca. Teren cmentarza powinien zostać wyłączony z zabudowy oraz działań mogących prowadzić do dalszego zatarcia jego granic, degradacji lub przekształcenia.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

**Kinga Makowska
Michał Horbowicz
Ochrona Zabytków KRESY
03.2026 r.**

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków